

מסורת הש"ס

שבעת ימים פרק ראשון יומא

עין משפט
נר מצוה

בז א"י מ"ו מהלכות
ס"ח ומוחה הלכה א'
הלכה 1:
בז ב מ"ו שם הל' ט'
טושי"ע י"ד כ"י רפו
סעף יא:

גליון הש"ס

גב' בית סחמא לא
אידי. כעין זה חולץ קלט
ע"כ וי"ד תוס' ד"ה איני
יודע ובי' וי"ל אדרבה
משום דמינה סליק. עיין
מסכת הירושלמי ח"א סימן
מ: ד"ה חוץ בו' שבגויות
בבבש. עיין לעיל ח ע"כ
תוס' ד"ה דלי:

הגהות הב"ח

(א) גב' (מדי סי'
כמשמע) תלמי' וי"ז
כ"א מדי כמשמעו ויין
זו מקדוניה וכן עיקר:
(ב) שם ד"ה. מ"א.
וי"ז רש"י ל"ג ליה:
(ג) רש"י וי"ז נפלו כ"י
נשאליה שיהיה מכשירים
נפל כ"ד:

הגהות הגר"א

[א] גב' גרממא. ל"ל
גרממא (ועומד בל"ח)
רפ"ז דנעשים: [ב] שם
(דכ"ח אחר) מ"א (וכן
מקור רש"י):

מוסף רש"י

זה סילק. שם עיר
(כתובות י'). מיומן
שבאחיה. גב' שנה,
כמו שיד הימן משנה
מן השמאל (טוטה דל).
המקום את הארץ
כשחיותה. שמקום רגלי
ממקום חלק מרוב כנעו
ועיקר שם כנענה ונשמה,
ולשון שם לא פורש לנו
מלך דמי לשמות. ונראה
שם עמודי שם, שהם
כדשים ומקום מעמדם
יכל. (שם). תלמים.
כנען הממשיכה שמעלה
השפר ומעמק בלחץ
שמוענין החמה
בקדמיות. מרוב גובה
קומתו דומה כאלו נאסר
עקב ועוקב נקב שהחמה
יכלה לו (שם). לכן
יתנם עד עת יולדה
לדור. היינו ט' משום,
דממשיכה נקב יתמסרין
ענין לילתה למלך,
וכנען (מכה ה) ועמם
ורעם בעת ה' וגו' ויש
כי עתה יגדל, וממשיכה
וימנעו מבני גלותהון
(סנהדרין פז). על בני
ישראל. היינו כל העולם
ששכלל מפריסו (שם).

איני יודע אם נניח העיר הגדולה וכו'. ותימה לי אמאי לא קאמר
נמי איני יודע אם כלל העיר הגדולה כיון דמסקא ליה דרסן
ונינו שלפני פניו אם העיר הגדולה עליהו קא' כ"ש דאיכא לספוקי
בכלל דמינה קא סליק *וי"ל אדרבה משום דמינה קא סליק אם איתא
דעלה קא' לא הוה ליה למימר הוה
העיר הגדולה אלא העיר הגדולה:
חוץ מלשבת פרהדרין שבה היתה
דירה. ואם תאמר ליחשוב נמי
לשבת בית אבן שבה היתה דירה
לכאן השורף את הפרה י"ל לא חשיב
אלא לשבת שצמדקש *שבגויות
נקודש אצל לשבת בית אבן שבה
היתה הוה א"כ כיון דלא הוה בכל
שם אלא אחת לכמה שנים לא
חשיב דירה: ובי' תימא מדרבנן.
וא"כ מ"מ אכתי תיקשי לעיל נמי גבי
לשבת פרהדרין ליגזרו מהאי טעמא
ומאי ליטריך לפרושי טעמא משום
שלא יאמרו כהן גדול תבוס צבית
האסורים י"ל דלמאי דס"ד השתא
לשבת פרהדרין נמי מחייב ר' יהודה
מהאי טעמא ולא מטעמא דשלא
יאמרו כ"כ תבוס אצל תמינה לי מאי
קאמר וכי תימא מדרבנן מכל מקום
תיקשי אכתי דרבנן אדרבנן מ"כ
דכא פטרי אפילו מדרבנן ולעיל
מחייב אפי' מדאורייתא וי"ל דרבנן
אדרבנן לא קשה דשאי סוכה דדירת
עראי היא דקבל יכול להיות שער א' יואל
ממנה כוונת א' הוה מלשעז א' ירדו
גשמים וכוונה רבות אצל לשבת
פרהדרין שהיה צמחה בקציעו מחייב:
דילמא

אף על גב דיתא אלהים ליפת אין השכינה
שורה אלא באהלי שם ופרסאי מנא לן
דמיפת קאתו דכתיב *בני יפת גומר וגומר
ומדי ויין ותובל ומשך ותירס גומר זה וא' גרממא
(מגווג זו קנדיא (א) מדי זו מקדוניה ויין כמשמעו
תובל זה בית אונייקי משך זו מוסיא תירס
פליגי בה ר' סימאי ורבנן ואמרי לה רבי
סימון ורבנן חד אמר זו בית תרייקי וחד
אמר זו פרס תני רב יוסף תירס זו פרס
סבתה ורעמה וסבתא תני רב יוסף סקיסתן
גוייתא וסקיסתן ברייתא בין חדא לחדא מאה
פרסי והיקפה אלפא פרסי *ותיה ראשית
ממלכתו בבל וארך ואכד וכלנה בבל
כמשמעו ארך זה אורכו ואכד זה בשכר
כלנה זה גופר ינפי *מן הארץ ההיא יצא
אשור *תני רב יוסף אשור זה סילק *ויבן
את נינוה ואת רחובות עיר ואת כלל נינוה
כמשמעו רחובות עיר זו פרת דמישן כלל
זו פרת דבורסיף *ואת רסן בין נינוה ובין
כלל היא העיר הגדולה רסן זה אקטיספון
היא העיר הגדולה איני יודע אם נינוה
העיר הגדולה אם רסן העיר הגדולה כשהוא
אומר *ונינוה היתה עיר גדולה לאלהים
מהלך שלשת ימים הוי אומר נינוה היא
העיר הגדולה *ושם אחימן ושלמי
ילידי הענק *תנא אחימן מיומן שבאחים ששי
תלמי שמשם את הארץ תלמים תלמים (א) [ב] דבר אחר אחימן בנה ענת
אמר רבי עתידה רומי שתפול ביד פרס שנאמר *לכן שמעו עצת ה' אשר יעץ * (על) אדום ומחשבותיו
אשר חשב * (על) יושבי תימן אם לא יסחבום צעירי הצאן אם לא ישים עליהם נוחם מתקין לה
רבה בר עולא מאי משמע דהאי צעירי הצאן פרס הוא דכתיב * (א) האיל אשר ראית בעל הקרנים (הוא)
מלכי מדי ופרס ואימא ויין דכתיב * (א) והצפיר השעיר מלך ויין * כי סליק רב חביבא בר סורמקי אמרה
קמיה דההוא מרבנן אמר ליה מאן דלא ידע פרושי קראי מותיב תיובתא לרבי מאי צעירי הצאן
זוטרא דאחורי דתני רב יוסף תירס זה פרס אמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן משום ר' יהודה
ברבי אלעאי עתידה רומי שתפול ביד פרס קל וחומר ומה מקדש ראשון שבנאוהו בני שם והחריבוהו
כשדיים נפלו כשדיים ביד פרסיים מקדש שני שבנאוהו פרסיים והחריבוהו רומיים אינו דין שיפלו
רומיים ביד פרסיים אמר רב עתידה פרס שתפול ביד רומי אמרו ליה רב כהנא ורב אסי לרב בנוי
ביד סתורי אמר ר' גורא מלך היה איכא דאמרי אמר * (ליה) אינהו נמי הא קא סתרי בי כנישתא
תניא נמי הכי עתידה פרס שתפול ביד רומי דאמר דסתרי בי כנישתא ועוד גזירה מלך הוא שיפלו בונין
ביד סותרין דאמר רב יהודה אמר רב * אין בן דוד בא עד שתפשוט מלכות רומי הרשעה בכל העולם כולו
תשעה חרשים שנאמר * (א) לכן יתנם עד עת יולדה ילדה אחיו ישובו על בני ישראל: ת"ר * כל הלשכות
שהיו במקדש לא היו להן מזוזה חוץ מלשבת פרהדרין שהיה בה בית דירה לכהן גדול אמר ר' יהודה
והלא כמה לשכות היו במקדש שהיה להן בית דירה ולא היה להן מזוזה אלא לשבת פרהדרין גזירה היתה
מ"ט דר' יהודה אמר * (רבה) קסבר רבי יהודה כל בית שאינו עשוי לימות החמה ולימות הגשמים אינו בית
איתיביה אביי והכתיב * (א) והכיתי (את) בית החורף על בית הקיץ א"ל בית חורף ובית קיץ איקרי בית * סחמא לא
איקרי איתיביה אביי * סוכת החג בחג ר' יהודה מחייב וחכמים * פוטריין ותני עלה ר' יהודה מחייב בעירוב ובמזוזה
ובמעשר וכי תימא מדרבנן בשלמא עירוב ומזוזה איכא למימר מדרבנן אלא מעשר מי איכא למימר מדרבנן

אעפ"י שפס אלהים ליפת. שזכו פרסיים לננות בית שני אין
שניה שורה אלא במקדש ראשון שנה שלמה שנה מזעזע של שם:
סקיסתן גוייתא וסקיסתן ברייתא. אסבתה וסבתא קא' ששמן שיה
והם מחוץ מוקף הרים והחילונו מקפת את הפנימית ורחוקה פנימית
חזק * מן היקף חילונה לכל דל מאה
פרסי והיקף החילונה אלפא פרסי:
מן הארץ ההיא יצא. שלא להיות
נענש דור הפלגה: ושם אחימן וגו'.
אידי דדריש שמהתא נקט נמי להאי:
שמשם את הארץ כשחיסות.
כפסיעותיו: ושם. לשון השלח
והשכר (א"כ) (א) והש"ן אחד לנדר
שורש צביצה. תלמים. כשורות
הממשיכה: דבר אחר לא גרסינן:
מעניקן את הדבר. דומה שלחלו
נוקב ועולה צלחון הרקיע: אמר
ר' יוסע בן לוי אמר רבי גרסינן:
אמר קמיה ההוא מרבנן. להא
אחמפתא דרבה בר עולא: נפלו
כשדיים ביד פרסיים. בלשאלר (א) ביד
דריש המדי ופרס הפרסי חתנו:
והלא כמה נשכוס היו שם. לשומרי
הבית * גזירה סיפא. לקמיה (ע"כ) מפרס
גזירה שמה יאמרו כהן גדול צבית
האסורים הוה תבוס: אינו ציט.
וגבי מזוזה צעין ציט תבוס: רבי
יהודה מחייב. לענין מעשר דקיימא
לן * אין הטבל מתחייב צעמער מלאכול
ממנו אכילת עראי עד שיראה פני הבית
שנאמר * צעירי הקודש הם הצבית:
צעיר. אם פתוחה לתלך שיש בה שאר
דירות חוסרת על (צני) כולם אם לא
עירצה עמהן: וצמזוזה. ואע"כ דלינה
עשויה לימות החמה ולימות הגשמים:
אלא

(א) גבי ע"י מגווג וז'
גומא ומדי כמשמעו ויין וז'
מקדוניה, (ב) כתובות י:
(ג) סוטה ל: (ע"ש) ל"ג
תנא וכו' צעין, (ד) ל"ל
אל, (ה) ל"ל אל, (ו) גזיר
ע"י כי סליק רבי אלא
אמר וכו', (ז) ל"ל להא,
(ח) ונסתדרין לה: (ט) ל"ל
רבה, (י) ונעשרות פ"ג
מ"ו, (כ) צ"ס למה:
חזק, (ל) נכרסת לה:
(מ) דברסי טו,

תורה אור השלם

1. בני יפת גומר וגומר
2. ותיקו ויין ותבול ומשך ותירס: בראשית י ב
3. ובני בוש כבא ותיקו ויין ורעמה וסבתא ויבן יקפה שבא ויין: בראשית י ב
4. מן הארץ ההיא יצא: ויבנה: אשר ויבן את נינוה ואת רחובות עיר ואת כלל נינוה: בראשית י א
5. ואת רסן בין נינוה ובין כלל הוא העיר: הגדולה: בראשית י ב
6. וקם יונה ויחלץ אל נינוה דבר יי ויבנה ויהיה עיר גדולה לאלהים: מהלך שלשת ימים: יונה ג
7. ויפלו בנגב ויבא עד חבון וישם אחימן ששי ותלמי ילדי הענק ויחבון שבט שנים נבנתה לפני צען מצרים: במדבר יב כב
8. לכן שמעו עצת ה' אשר יעץ אל אדום ומחשבותיו אשר חשב אל ישובי תימן אם לא יסחבום צעירי הצאן אם לא ישים עליהם נוחם: ירמיהו מט כ
9. האיל אשר ראית בעל הקרנים מלך מדי ופרס: דניאל ח כ
10. והצפיר השעיר מלך ויין והשפרן הגדולה אשר בין עניין הוא המלך הראשון: דניאל ח כא
11. לכן יתנם עד עת יולדה ילדה אחיו ישובו על בני ישראל: וישובו על בני ישראל: מלכה ה
12. והביתי בית החורף על בית הקיץ ואבדו בתי השן וקסר בתיים רבים נאם: עמוס ט טו

רבינו חננאל

אין השכינה שורה אלא באהלי שם, ומקדש שני בנייה פרסאי דאיתו מיפת דתני רב יוסף תירס זו פרס וכתוב בני יפת
גומר ומגווג וגו'. אמר רבי עתידה רומי שתפול ביד פרס שנא' לכן שמעו עצת ה' אשר יעץ (על) אדום ומחשבותיו
אשר חשב * (על) יושבי תימן אם לא יסחבום צעירי הצאן. ופרשי לה צעירי הצאן זוטרא דאחור. ופרסאי מנא לן דמיפת קאתו דכתיב בני יפת
גומר ומגווג כו' גומר זו גרממא מגווג זו יננא. מדי כמשמעו. ויין זו מקדוניה. תובל זו בית אונייקי. והאי דגרסינן בע"ז
גבינות בית אונייקי. ותירס זו פרס, ותני רב יוסף תירס זו פרס. מקדש ראשון בנאוהו ישראל שהם בני שם והחריבוהו
כשדים נפלו כשדים ביד פרסיים מקדש שני שבנאוהו פרסיים כו'. אמר רב עתידה פרס שתפול ביד רומי תניא נמי כו',
דאמר רב יהודה אמר רב אין בן דוד בא עד שתפשוט מלכות הרשעה ט' חרשים בכל העולם שנאמר לכן יתנם עד עת
יולדה ילדה ויתר אחיו ישובו. ת"ר כל הלשכות שהיו במקדש לא היה בהן מזוזה חוץ מלשבת פרהדרין מפני שהיא בית
דירה לכהן גדול שבעת ימים בשנה. א"ר יהודה וכו' אין שם בית דירה אלא זו בלבד כו'. ואוקמה רבה אליבא דר' יהודה
(לימות החמה ולימות הגשמים) אלא אמרו כל שהיא בית דירה (לימות החמה ולימות הגשמים) חייבת ושאניה בית דירה
פטורה שנאמר ותכתובם על מזוזות ביתן, ביתן סתם כתיב. ואע"כ דכתיב בית החורף ובית הקיץ, בית החורף ובית הקיץ
איקרי בית סחמא לא איקרי אלא העשור לדירת ימות החמה וימות הגשמים. ומותיב אביי סוכת החג בחג ר' יהודה מחייב
וחכמים פוטריין. וזו עלה ר' יהודה מחייב בעירוב ובמזוזה ובמעשר. כלומר בית הוא דהא קי"ל אין חייב בעירוב אלא
בית וכן במזוזה. והפירות נמי אינן חייבין במעשר עד שיראו פני הבית. ואם תאמר מדרבנן חייב

זו אקטיספון. (א) כן גי' הקונטרס. ואפילו אי גרס קטיספון בלא אל"ף אין זו קטיספון דנתיין (א, ו) על ויערבו
(מ, ז) דהאי מלך אשור הוה. והיה דהם מלך כשדים. ועוד אומר רבינו הוקן דשמה י"ל שאלו צנה צנינים
דנעמשת קרא אשור יסדה לניסן ופשיטא כה, יג, פירוש לנורן צנלי פשיטא. ואפשר שיקר זה הניין. איך יודע אם
רסן גזילה או נינוה. אלא בכלל לא נסתפק אם היא גזולה. לפי שגבר שניה גזולה היא שבביל הספקין או רסן
שבגינה מדבר הספקין. אלא כלל אינו מדבר אלא מוכיח. חוץ מלשבת פרהדרין. וא"כ הא אכיל נמי לשבת כהן
השורף את הפרה שהיה נלשום מזהה והיא היתה נקודש. כדלמריין (פרה פ"ג מ"ו) שיה עושין ככ מהר היתה
לכא המשה, ותני נמי (מזות פ"א מ"א) שער המזוזה שפיר וכל ספעיה יואלן לכא המשה וגמריין ממילואים.
ואמר רבינו הוקן דהואיל וליה (כנעל) [נכול] שמה לא חקשיה. ולשבת ציט אכטינ נמי דלמריין שהיה ציט דירה
לכהן גדול לא חקשיה. שלא היה שם עיקר דירה. ובי' תימא מדרבנן. תימה דלמאי לא מיך כלום דלעיל נלשמה
פרהדרין רבי מחייב רבי יהודה אלא גזירה שמה יאמרו כהן גדול תבוס צבית האסורין והכא מחייב מדרבנן סוכה אלו
צית. וליכא למימר דגזירה נמי דקאמר לעיל גזירה לשבת פרהדרין אלו צית. דהא כמה נלשום היו שם לציט דירה
ולא גזרינן כהן אלו צית. ואומר רבינו הוקן דכסויה המקוה לכל גזרינן אלו צית, אלא לשבת פרהדרין מסורה לזריין
ונכשיל כן לא ימנעו מלשום מזוזה צמיהס, ואיכא דעמלא לא מקורן דעמיהו אינו שם. ובי' תימא מדרבנן. תימה
ואכתי קשיל דרבנן אדרבנן דלעיל מחייב והכא פטרי. מיהו לא מסיק דשמה כן קושאי ולעיל נמי לא משני לה.

(א) לפיכך נכ"י ליתא ונתיין דף ר' מביא א' הוסיף ד"ה ומבי בשם רש"י גם גמ' ה"ה שם ויערבוין אקטיספון בלא אל"ף כתיב בלא ח' א'